

Кемарська Л.Г.

кандидат економічних наук, доцент;

Скляр А.В.

студентка,

Дніпровський державний технічний університет

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАПАСІВ НА КОКСОХІМІЧНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Ефективне використання виробничих запасів є головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу будь-якого підприємства. Особливої актуальності підвищення ефективності використання запасів набуває за умови високої питомої ваги матеріальних затрат, що особливо характерно для коксохімічних підприємств.

Для характеристики ефективності використання запасів застосовують систему, що включає узагальнюючі та індивідуальні показники:

1) прибуток на гривню матеріальних витрат – найбільш узагальнюючий показник ефективності використання запасів, визначається діленням суми одержаного прибутку від основної діяльності на суму матеріальних витрат;

2) матеріаловіддача – визначається діленням вартості виробленої продукції на суму матеріальних витрат; може визначатись як до загальної суми матеріальних витрат, так і до вартості витрачених матеріальних ресурсів конкретного виду (газ, вода, енергія тощо);

3) матеріаломісткість – відношення суми матеріальних витрат до вартості виробленої продукції – показує, скільки матеріальних витрат необхідно або припадає фактично на виробництво продукції вартістю 1 грн.;

4) співвідношення темпів зростання обсягу виробництва та матеріальних витрат на підприємстві визначають відношенням індексу валової продукції до індексу матеріальних витрат, характеризує у відносному вираженні динаміку матеріаловіддачі і разом з тим розкриває фактори її зростання;

5) частка матеріальних витрат у собівартості випущеної продукції;

б) коефіцієнт використання матеріалів становить відношення фактичної суми матеріальних витрат до планової, перерахованої на фактичний обсяг випущеної продукції. Показує, наскільки економно використовують матеріали в процесі виробництва, чи немає перевитрат порівняно з установленими нормами.

Індивідуальні (питомі) показники застосовують для характеристики ефективності використання окремих видів матеріальних ресурсів. Для підприємств коксохімічної промисловості найбільш важливим є аналіз газомісткості, водомісткості, енергомісткості.

Питому матеріаломісткість визначають для характеристики рівня матеріаломісткості окремих виробів. Її можна обчислити як у вартісному вираженні (відношення вартості всіх спожитих матеріалів на одиницю продукції до її оптової ціни), так і в натуральному або умовно-натуральному вираженні

(відношення кількості або маси витрачених матеріальних ресурсів на виробництво і-то виду продукції до кількості випущеної продукції цього виду).

В процесі аналізу фактичний рівень показників ефективності використання матеріалів порівнюють з плановим, вивчають їхню динаміку і причини зміни.

В таблиці 1 наведено методику визначення та розрахунку основних показників ефективності використання запасів.

Таблиця 1

**Методика визначення основних показників аналізу
ефективності використання запасів**

Показник	Методика визначення або розрахунку
1. Прибуток від операційної діяльності	Звіт про фінансові результати, рядок 2190 або 2195 (збиток зі знаком мінус)
2. Матеріальні витрати	Звіт про фінансові результати, рядок 2500
3. Собівартість реалізованої продукції	Звіт про фінансові результати, рядок 2050
4. Вартість готової продукції на складах на початок періоду	Баланс, рядок 1103, графа 3
5. Вартість готової продукції на складах на кінець періоду	Баланс, рядок 1103, графа 4
6. Прибуток на гривню матеріальних витрат	Показник 1 / показник 2
7. Витрати операційної діяльності	Звіт про фінансові результати, рядок 2550
8. Матеріаловіддача	Вартість виробленої продукції / показник 2
9. Матеріаломісткість	1 / показник 8
10. Частка матеріальних витрат у витратах операційної діяльності	Показник 2 / показник 7

Джерело: розроблено авторами за даними [1-4]

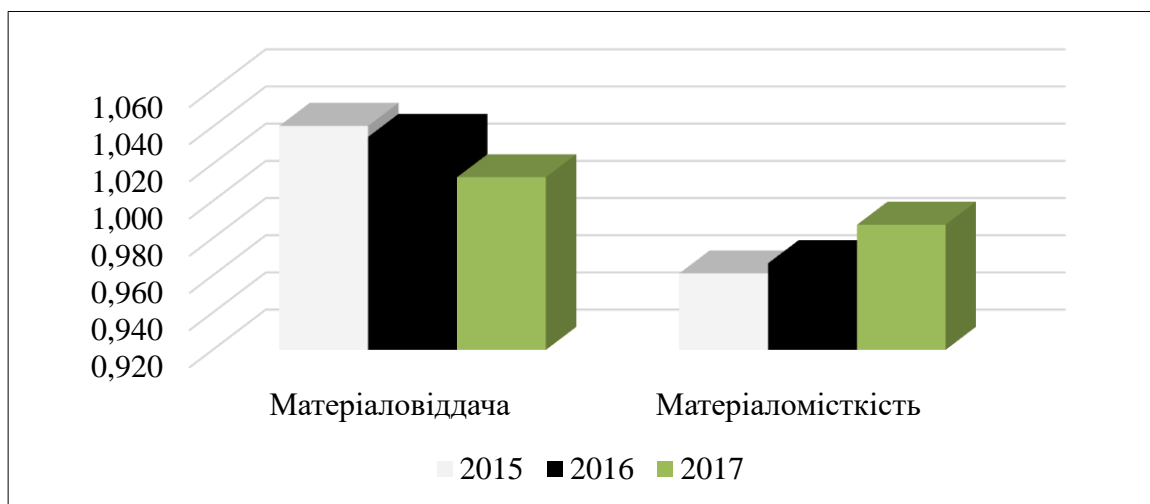
В таблиці 2 наведено розраховані значення показників для ПрАТ «Дніпровський коксохімічний завод» за 2015–2017 роки.

**Аналіз ефективності використання запасів
ПрАТ «Дніпровський коксохімічний завод»**

Показник	2015 р.	2016 р.	Відхилення	2 017 р.	Відхилення	
					від 2015 р.	від 2016 р.
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	325 815	-218 445	-544 260	1 698 033	1 372 218	1 916 478
Матеріальні витрати, тис. грн.	2828743	2473931	-354 812	13245009	10 416 266	10 771 078
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	2940042	2544030	-396 012	13437424	10 497 382	10 893 394
Вартість готової продукції на складах на початок періоду, тис. грн.	20354	23537	3 183	38975	18 621	15 438
Вартість готової продукції на складах на кінець періоду, тис. грн.	23537	38975	15 438	16829	-6 708	-22 146
Вартість незавершеного виробництва на початок періоду, тис. грн.	8723	15820	7 097	26920	18 197	11 100
Вартість незавершеного виробництва на кінець періоду, тис. грн.	15820	26920	11 100	37542	21 722	10 622
Прибуток на гривню матеріальних витрат, грн.	0,115	-0,088	-0,203	0,128	0,013	0,217
Витрати операційної діяльності, тис. грн.	3109854	3234065	124 211	13627049	10 517 195	10 392 984
Матеріаловіддача	1,040	1,035	-0,006	1,013	-0,028	-0,022
Матеріаломісткість	0,961	0,967	0,005	0,987	0,026	0,021
Частка матеріальних витрат у витратах операційної діяльності	0,910	0,765	-0,145	0,972	0,062	0,207

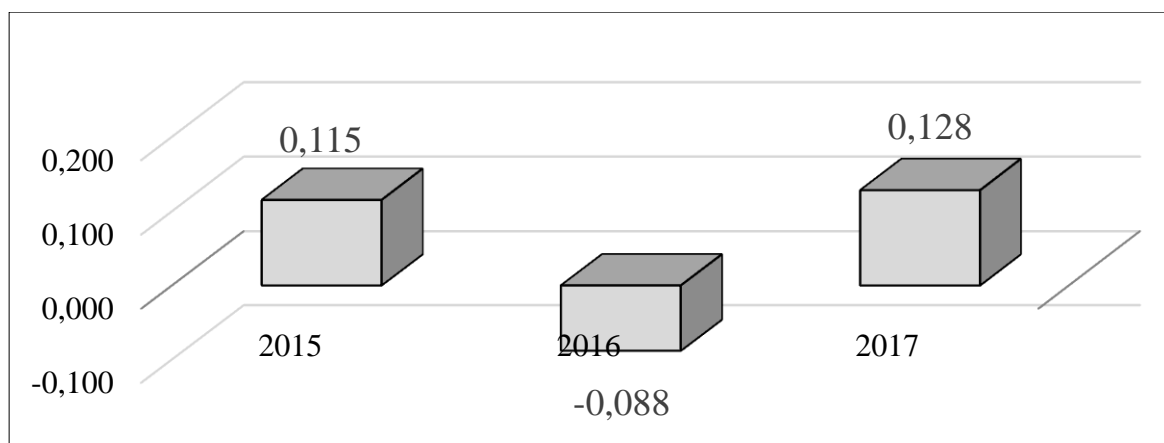
Джерело: розроблено авторами

На рис. 1 та 2 наочно зображена динаміка матеріаловіддачі, матеріаломісткості та операційного прибутку на гривню матеріальних витрат.

**Рис. 1. Динаміка показників матеріаломісткості та матеріаловіддачі
ПрАТ «Дніпровський коксохімічний завод»**

Джерело: розроблено авторами

**Рис. 2. Динаміка операційного прибутку на гривню матеріальних витрат
ПрАТ «Дніпровський коксохімічний завод»**

Джерело: розроблено авторами

Проведений аналіз за матеріалами ПрАТ «Дніпровський коксохімічний завод» свідчить про низьку ефективність використання запасів на підприємстві та дуже високу матеріаломісткість. Пошук шляхів підвищення ефективності використання запасів, зниження матеріаломісткості, забезпечення отримання прибутку є першочерговими завданнями управління підприємством, вирішення яких забезпечить покращення результатів господарської діяльності та фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. № 433: // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dtk.com.ua/show/2cid010035.html>.
2. Басенко О.В. Облік і аудит запасів та аналіз ефективності їх використання: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09 / О.В. Басенко. – К., 2008. – 20 с.

3. Самко М. С. Розробка комплексної методики аналізу виробничих запасів підприємства / М.С. Самко // Управління розвитком. – 2013. – № 12. – С. 59-61.

4. Шерепа К. М. Застосування методики факторного аналізу для визначення забезпеченості запасів на підприємстві / К.М. Шерепа // Збірник наукових праць ДНУЗТ. Проблеми економіки транспорту. – 2012. – Вип. 4. – С. 79-82.

Ларченко О.М.

студентка;

Шубіна С.В

кандидат економічних наук,

Харківський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА П(С)БО І МСФЗ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Облік основних засобів завжди був та залишається важливим питанням та однією із найскладніших ланок в системі управління сучасним підприємством, що потребує значної уваги та постійного дослідження. Саме процес відтворення та використання основних засобів відіграє вирішальну роль у питаннях розширення обсягів виробництва, підвищення якості, конкурентоспроможності продукції, зниження витрат, що сприятиме отриманню максимальної вигоди від використання основних засобів [5].

Облік основних засобів в Україні регулюється Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (далі – П(С)БО 7) та Податковий Кодекс України (далі – ПКУ), Наказом Міністерства фінансів № 561 від 30 вересня 2003 року Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів, а на міжнародному рівні облік основних засобів регулюється згідно з Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (далі – МСБО 16) [1; 2].

Враховуючи зазначене вище, актуальним та перспективним є питання виявлення спільних і відмінних особливостей обліку операцій з основними засобами шляхом порівняння національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Інтеграція України в європейське середовище вимагає відповідних змін і у бухгалтерській практиці. Національні стандарти бухгалтерського обліку розроблялися з урахуванням міжнародних, саме тому П(С)БО щодо обліку основних засобів має ряд спільних моментів з МСБО.

Визнання, види, оцінка, розкриття у звітності Загальні правила обліку основних засобів (далі – ОЗ) за П(С)БО та МСФЗ дуже схожі. Водночас між національними та міжнародними стандартами існують певні відмінності, які слід урахувати у процесі організації бухгалтерського обліку необоротних активів за МСФЗ (МСБО). Порядок визнання, оцінки ОЗ та подальшого